O'ZINGNI ANGLA!

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

№ 2 (516)

2007-yil 10-yanvar

1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan ➲ Chorshanba kunlari chiqadi ➲ E-mail: hurriyat@mail.ru ➲ http://www.hurriyat.uz

Ушбу сонда:

2 Ширкат кимни ҳимоя қилади?

“Эй биродар, коммунал хизматлар учун бу бечоралар тўлайдиган пулдан сен ҳар ойлингингни қуртдай санаб оласан-ку!” дейдиган бир мард топилмайди. Топилиб ҳам кўрсин-чи...

3 Давлат деб тан олинмаган... давлатлар

Асосий масала БМТ ҳужжатларида миллий суверенитет ва давлатнинг ҳудудий дахлсизлиги тушунчалари моҳияти пухта очиб берилмаганда. Айни шу сабабли можароли ҳудудлар борасидаги ихтилофлар кўпайгандан кўпайиб боряпти.

4 Серқирра ижодкор

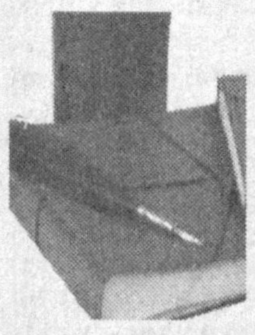

Сиёсат деб халқ меҳнатини, курашини орзу-умидларини инкор этиш, камситиш йўлига ўтмаслик лозим. Сиёсатга меҳнат ҳақиқатини қурбон қилмаслик керак. Сиёсат бошқа, халқ меҳнати бошқа...

HURRIYATга
2007 йил учун обуна йил бўйи давом этади.
Газетамизни ўқиб боринг, ютқазмайсиз!
Нашр кўрсаткичи — 233

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг «ЙИЛНИНГ ЭНГ ФАОЛ ЖУРНАЛИСТИ» танловига марҳамат!

Азиз ҳамкасблар! “Ҳомийлар ва шифокорлар йили” номи билан аталган 2006 йил тарих саҳифаларига кўчди. Бу йил мамлакатимизнинг тараққиёт йўлида, ҳаётимизнинг барча йўналишларида олдин бошланган ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий ислоҳотларни чуқурлаштириш, жамиятимизни янгилаш, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш, халқимизнинг фаровонлигини оширишда алоҳида ўрин эгаллади.

Мамлакатимиз ижод аҳли халқимиз эришаётган ютуқларни, ўй-мақсадларини оммавий ахборот воситалари орқали кенг ёритиб бордилар. Табиийки, бу ишлар газета ва журналлар саҳифаларида, телекўрсатувлар ва радиоэшиттиришларда, янги-янги чиққан китоблар саҳифаларида ўз аксини топди.

ОАВда меҳнат қилаётган азиз ҳамкасблар, жамоатчи мухбирлар, сизларни **“Йилнинг энг фаол журналисти — 2006”** *танловига таклиф этамиз. Танловга 2006 йилда эълон қилинган ижодий ишлардан намуналар ҳавола этилади.*

Ғолиблар касб байрамимиз — Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни — 2007 йил 27 июнь арафасида аниқланиб, уларнинг рўйхати матбуотда эълон қилинади. Ғолиблар мукофотлар билан тақдирланадилар.

Танловга тақдим этилаётган ижодий ишлар таҳририят тавсияси билан Ижодий уюшманинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўлимлари орқали топширилади.

Ижодий ишлар намуналари билан бирга муаллифнинг иш жойи, телефони ва манзили ҳақидаги маълумот ҳамда паспорт нусхаси илова қилиниши керак.

Материаллар қуйидаги манзилга юборилади: ***100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй, Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси, 3-қават, 30-, 35-, 37-хоналар.***

Телефонлар: 144-64-62; 144-64-61; 144-37-87.
Факс: 144-69-65
E-mail: ijod@sakor.uz. http://www.journalist.uz

Сана

КЕЙИНГИ пайтда дунё аҳли, башарият бир офат ҳақида тез-тез бонг урадиган бўлди. У бизнинг тинчлигимизни, ҳаловатимизни ўғирлаган. У инсониятнинг кўнгил хотиржамлигию осойишталигини ўғирлаган. Гап нима ҳақида эканлигини яхши англаган бўлсангиз керак. Ҳа, ҳа, бу халқаро терроризм вабоси, балоси, офати. Бу офат ҳали дунёнинг у нуқтасига, ҳали бу нуқтасига жароҳат етказмоқда. Шу сабабли ҳам бугун дунё чайқалиб турибди.

Мақсадларимиз, манфаатларимиз — муштарак

Алижон САФАРОВ, майор

Гувоҳи бўлганмиз. Халқаро терроризм ирқ танламайди, миллат танламайди. Бу офат чегара билмайди. Президентимизнинг шундай гаплари бор: «Ҳозирги таҳликали замонда биз қандай мураккаб вазиятда яшаётганимизни, инсонийлик қиёфасини тамоман йўқотган халқаро терроризм балоси минтақамиз ва бутун дунё учун қандай хавф-хатар туғдираётганини барчамиз яхши англаймиз».

Мамлакатимиз халқаро терроризмга қарши изчил курашиб келмоқда. Айниқса, она-юрт ҳимоячилари бу борада муайян тажриба, малака, кўникмаларга эга. Бу тажрибалар йил сайин бойитилиб, ривожлантирилиб борилаётганини яхши биламиз. Бунинг замирида халқаро ҳарбий ҳамкорликларимиз ётишини ҳам алоҳида таъкидламоқ лозим. Айниқса, кейинги пайтларда Россия Қуролли Кучлари вакиллари билан ўзаро ҳамкорликда машқлар ўтказаётганимиз ҳар иккала томон учун ҳам манфаатли бўляпти.

Маълумки, Ўзбекистон Россия билан стратегик ҳамкор. Яхши биламизки, 2003 йилда икки мамлакат раҳбарлари Самарқандда учрашиб, савдо-иқтисодий муносабатларни ривожлантириш борасида музокаралар олиб боришганди. 2004 йилнинг апрелида Президентимизнинг амалий ташриф билан Россияга бориши ҳамкорликларимиз кўламини янада кенгайтирди. Мазкур ташриф давомида икки томонлама муносабатларни ривожлантириш ҳамда Марказий Осиёда хавфсизликни мустаҳкамлаш масаласига, терроризм, наркобизнес каби халқаро, минтақавий муаммоларга эътибор қаратилди. Бугун ўзаро алоқаларимизнинг шаклланиб бораётган истиқболидан бемалол сўз очиш мумкин.

2005 йилнинг 19-25 сентябрь кунлари Ўзбекистон заминида юртимиз қуролли ҳимоячилари ва россиялик ҳарбийлар иштирокида аксилтеррор машқлар ўтказилганди. Оммавий ахборот воситалари вакиллари, мутахассислар, қўмондонлар юксак савияда ўтказилган ҳамкорликдаги бу машқни стратегик ҳамкорлигимизнинг ёрқин бир намойиши эканлигини эътироф этишди. Ўзбекистон учун бундайин машқлар икки томонлама ҳарбий ҳамкорликларни шакллантириш йўлидаги мақсад ва вазифаларни амалга оширишда, шунингдек, халқаро терроризм, диний экстремизм, сепаратизм ва фундаментализмга қарши ҳамкорликдаги курашни фаоллаштиришда принципиал аҳамиятга эга бўлди, дея баралла айтишимиз мумкин. Қолаверса, бу мамлакатимизнинг минтақавий ва глобал хавфсизликни таъминлашда доимо фаол саъй-ҳаракатларни амалга ошириб келаётганини, аср офати бўлган халқаро терроризмга қарши курашда қатъий ва изчил позицияда турганини кўрсатди.

Машқлар давомида Россия Федерацияси Мудофаа вазири Сергей Иванов мамлакатимизга ташриф буюриб, мартабали меҳмонни Президентимиз қабул қилганди. Ўзаро суҳбат давомида ҳам икки мамлакат ҳарбийларининг мазкур аксилтеррор машқи давлатларимизнинг минтақада хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш йўлидаги мақсад ва манфаатлари муштарак эканлигидан далолат бериши таъкидланди. «Ўзбекистонга ташрифингиз нафақат ушбу машқлар билан боғлиқ, балки ривожланиб бораётган алоқаларимизнинг яна бир белгиси ҳамдир. Аслида ҳамкорлик муносабатлари мана шундай тадбирлар билан тараққий этиб боради», деган эди ўзаро суҳбат давомида давлатимиз раҳбари.

Дарҳақиқат, Президентимиз таъкидлаганидек, ҳамкорликларимиз янгича суръатда давом этмоқда. Буни 2006 йилнинг 20-23 сентябрь кунлари Краснодар ўлкасида ўзбекистонлик ва россиялик ҳарбийлар ҳамкорлигида ўтказилган «Жанговар биродарлик – 2006» аксилтеррор машқлари ҳам исботлаб турибди. Келинг, мазкур машқ, унинг моҳияти, ҳарбийларимизнинг ундаги иштироки борасида бироз сўз юритайлик.

Аввало ушбу машқлардан кўзланган мақсад Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси ҳарбий бўлинмаларининг аксилтеррор ҳаракатларини режалаштирувчи бошқарув органлари ишининг ягона алгоритмини ишлаб чиқиш, операциялар ўтказишга тайёргарлик кўриш ва уларни амалга оширишда ўзаро ҳамкорликдаги ҳаракатларни ташкил этиш тартибини такомиллаштириш, аксилтеррор операцияларини уюштириш ва ўтказиш борасида тўпланган тажрибалар билан ўзаро ўртоқлашиш. Хўш, кўзланган мақсад қай даражада самара берди?

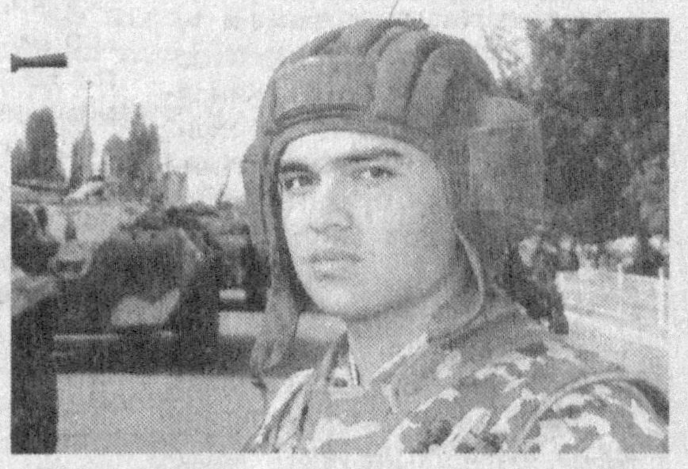

Машқларнинг дастлабки босқичида Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси Қуролли Кучлари бўлинмаларининг шартли равишдаги террорчи гуруҳларни йўқ қилиш борасидаги махсус операцияси режалаштирилди. Шунингдек, мазкур босқичда ҳар иккала мамлакат бўлинмалари шахсий таркиби жанговар вазифани бажаришга тайёрланди.

Иккинчи босқичда икки мамлакат ҳарбийлари ўзаро ҳамкорликда уюшқоқлик билан ҳаракат қилишиб, босқинчи тўдаларни топиш, қуршаб олиш ва йўқ қилиш билан боғлиқ жанговар вазифаларни бажаришди.

Қувонарлиси шундаки, Ўзбекистон ҳарбийларининг мазкур машқлардаги саъй-ҳаракатлари эътирофга сазовор бўлди. Масалан, капитан Фарҳод Солиев етакчилигидаги бўлинмамиз шунқорлари тоғ шароитини акс эттирувчи махсус тўсиқларда чаққонлик, абжирлик билан, моҳирона ҳаракат қилишди. Шартли равишдаги жангда ярадор бўлганларни арқон ёрдамида пастга туширишда улар ҳамкорларига намуна кўрсатишди, дея оламиз. Капитан Максим Шапавалов ва кичик сержант Ғулом Султоновларнинг чўққиларга арқон ёрдамида кўтарилиш ва тушиш бобида маҳоратлари юксак эканлиги намоён бўлди. Шартли террорчилар эгаллаб олишган кўп қаватли бинога катта лейтенант Равшанбек Разумов етакчилигидаги бўлинма ҳужум уюштириб, зудлик билан уни ишғол қилишди.

Таъкидлаш лозимки, машқлар давомида россиялик ҳарбийлар ўзбекистонлик посбонларнинг тоғ тайёргарлиги билан жуда қизиқишди. Негаки, уларнинг бу борадаги тажрибаси бизникидан фарқ қилади. Буни ўтган йилги машқларда ҳам кузатганмиз. Ҳамкорларимиз бизнинг тоғ тайёргарлиги борасидаги тажрибаларимизни юксак баҳолашди. Ҳа, айнан шундай ҳамкорликлардаги машқлар ҳар томонлама шаклланишимиз, илғор тажрибаларни ўрганишимизда, ўртоқлашишимизда муҳим аҳамиятга эга. Жанговар тайёргарликда, маҳорат бобида ҳеч кимдан кам эмасликларини, кам бўлмасликларини намойиш этишди, ҳарбийларимиз, десак муболаға қилмаган бўламиз.

Бир сўз билан айтганда, бундайин халқаро ҳарбий ҳамкорликлар миллий армиямизнинг замон талаблари асосида шаклланишига хизмат қилмоқда.

Суриштирув

«Олий суддан умидим бор»

Фермер хўжалиги ишлаяпти, асосий жавобгар жим, суд эса...

Бахтиёр ДОНИЁРОВ

Оқолтин тумани яйдоқ чўл бағрида бунёд бўлган. Шунданми, бу ердагиларнинг суяги деҳқончиликда қотган. Ер уларнинг жону дили. Улар ер билан бемалол тиллаша олади. Ернинг тилини тушунишади. Қайси жойдаги тупроқ нимани хоҳлайди, қайси пайтда унга нима бериш керак, ҳозирги ҳолати қандай — ҳаммасини худди кўриб тургандек айта оладиган деҳқонлар кўп. Оқолтин тумани хўжаликлари мамлакатимизда биринчилар қатори ёппасига фермерликка айланганига ҳам ана шу омил асосий сабаб бўлди дейиш мумкин.

Оқолтиннинг Сардоба қишлоғида яшаётган Сазохан Ахинов қараса, ҳамма ўзини ерга уряпти. Бу ерларда ер асосий тирикчилик воситаси ҳисобланади. Шунданми, дастлаб деярли ҳамма қўлидан келадиган ҳам, келмайдиган ҳам, имконияти бори ҳам, йўғи ҳам фермер бўлгиси келиб қолди. Тўғри, кейинчалик уларнинг ҳам сараги саракка, пучаги пучакка ажралди. Ана шундай кезларда, аниқроғи 2002 йилнинг охирларида Сазохан Ахинов ҳам фермер хўжалиги тузиш ҳақида Оқолтин туман ҳокимлигига мурожаат қилади. Ва 2003 йил 14 мартда туман ҳокимлигининг қарори билан Укубаев номли хўжалик ҳудудидаги 93, 92, 89 контурда 63 гектар ер майдони 10 йил муддатга Сазохан Ахиновга берилади. Тақдирни қарангки, катта орзу-умидлар билан фермерлик хўжалиги очган ва унга катта ўғлининг (“Сейтхан”) номини берган Сазохан Ахинов 2003 йил 19 октябрда автоҳалокат сабабли вафот этади. Энг қизиғи, орадан кўп ўтмай Сазоханнинг укаси Тулехан Ахинов ҳеч ким билан маслаҳатлашмай, ҳеч кимдан сўрамай-нетмай “Сейтхан” фермер хўжалигини тугатиш ҳақида Оқолтин туман ҳокимлигига мурожаат қилади. Туман ҳокимлиги ҳам гўё шуни кутиб тургандай дарров, яъни 2003 йилнинг 30 декабридаёқ “Сейтхан” фермер хўжалигини тугатиш ҳақида қарор чиқариб юборади. Кейинчалик аён бўлишича, бу қадар шошилинч иш юритишнинг ҳам сабаби бор экан. Чунки орадан атиги 15 кун ўтиб, аниқроғи 2004 йилнинг 16 январида туман ҳокимлиги “Сейтхан” фермер хўжалиги ўрнига “Ёшузоқ Бердиев” фермер хўжалигини ташкил этиш тўғрисида қарор чиқаради. “Ёшузоқ Бердиев” фермер хўжалиги бошлиғи Умид Бердиевнинг отаси ўша пайтда туман қишлоқ хўжалиги бўлими бошлиғи вазифасида ишлагани ҳисобга олинса, ўз-ўзидан кўп ҳолатларга ойдинлик киради. Шундай қилиб “Сейтхан”га тегишли барча ер-мулк бир зумда Сазоханнинг арвоҳини чирқиллатиб “Ёшузоқ Бердиев”га ўтиб кетади. Катта мусибат — Сазоханнинг ўлимидан гандираклаб қолган марҳумнинг турмуш ўртоғи Нуржамол Тузелова, табиийки, ўша пайтда бировга ботиниб бир нима дея олмайди. Ёстиқдошидан айрилиб, бир ўғил, уч қиз билан ёлғиз қолиб кетган аёлнинг қайниукаси Тулеханнинг, таъбир жоиз бўлса, пинҳона — ҳеч ким билан маслаҳатлашмай-нетмай, гарчи ҳеч қандай ваколати бўлмаса-да, ҳокимликка “Сейтхан” фермер хўжалигини тугатиш ҳақида ариза ёзгани, бу ҳам етмаганидек негадир кўч-кўронини кўтариб Қозоғистонга буткул кўчиб кетгани ўз ёғига ўзи қовурилиб ётган Нуржамолни дастлаб унчалик ҳайрон қолдирмади. Яратган инсонга мусибат билан бирга сабр-қаноат ва кўникма ҳам берган. Нуржамол эрининг ўлимидан кейин бўлиб ўтган воқеалар билан ўзига келганидан сўнг қизиқа бошлади. Қараса, аҳвол бундай. Эри Сазохан не-не машаққат эвазига қўлга киритган, оёққа турғизган фермер хўжалигини атиги бир йил ўтмай, ҳе йўқ, бе йўқ шундайгина бериб юборгиси келмади. Қариндош-уруғлар, эрининг дўст-биродарлари билан маслаҳатлашиб ишга киришди. Дастлаб туман ҳокимлигига мурожаат қилди. Ундан аниқ жавоб бўлавермагач, иш хийла жиддийлигини сезди-да, бу гал астойдил, енг шимариб ҳаракат қилди. Оқолтин туман давлат нотариусига мурожаат қилди. Давлат нотариуси томонидан 2005 йил 9 сентябрда берилган “Мулкка эгалик ҳуқуқи тўғрисида”ги ҳамда “Қонун бўйича меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисида”ги гувоҳномага кўра марҳум Сазохан Ахиновнинг турмуш ўртоғи Нуржамол Тузелова ва унинг фарзандлари “Сейтхан” номли фермер хўжалигига нисбатан тенг ҳисса асосида меросхўр эканлиги тасдиқланади. Гувоҳномада фермер хўжалиги ҳисоб рақамидаги маблағ ва барча мулклар фермер хўжалиги низомига асосан мерос мулки таркибига киритилди. Қолаверса, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1113-моддасида мерос қолдирувчига тегишли бўлган барча ҳуқуқ ва мажбуриятлар унинг ўлимидан кейин бекор қилинмайди, балки мерос таркибига киритилади. ЎзФКнинг 1135- моддасига кўра эса, мерос қолдирувчининг болалари, хотини ва ота-онаси тенг улушларда биринчи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўлади. Ўзбекистон Республикасининг «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги қонунининг 13-моддасида фермер хўжалиги бошлиғи вафот этган тақдирда ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқи қонун ҳужжатларига мувофиқ ижара олиш шартномасининг амал қилиш муддатига мерос бўйича ўтиши белгиланган. Бироқ Оқолтин туман ҳокимлиги дастлаб даъвогар Нуржамол Тузелованинг фермер хўжалиги фаолиятини давом эттириш истагини эътиборга олмайди, унинг хўжалигини тиклаш ҳақидаги шикояти натижасиз қолади.

Нуржамол Тузелова Фуқаролик ишлари бўйича (ФИБ) Оқолтин туманлараро судига туман ҳокимлигининг “Сейтхан” фермер хўжалиги фаолиятини тиклаш, унинг ўрнидаги “Ёшузоқ Бердиев” фермер хўжалигини тугатиш, қонуний меросхўр, яъни ўзининг фермер хўжалиги мол-мулкига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқини тиклаш тўғрисидаги даъво билан мурожаат қилади. Туман суди 2005 йил 10 ноябрда Оқолтин туман ҳокимининг 2003 йил 30 декабр ҳамда 2004 йил 16 январь кунги қарорини бекор қилади. Шундай қилиб, Нуржамол Тузелованинг меросхўр сифатида “Сейтхан” фермер хўжалигининг ери, мол-мулкига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи тикланади.

Суд қарорига мувофиқ туман ҳокимлиги 2005 йил 26 декабрдаги 774-сонли қарори билан “Ёшузоқ Бердиев” фермер хўжалигини ташкил этиш тўғрисидаги 2004 йил 16 январь қарорини бекор қилади. Туман ҳокимлигининг навбатдаги 775-сонли қарорига мувофиқ “Сейтхан” фермер хўжалиги фаолияти қайта тикланади.

Давоми 2-бетда.

Жараён

Барака — бирликда

Фаррух ЖАББОРОВ

Ишончим комилки, “бирлик”, “аҳиллик” ҳақида дунёнинг исталган тилида мақоллар, нақллар топилади. Бу бежизга эмас, ҳар бир халқнинг тийнатида тотувликка интилиш ҳисси бор. Шундай бўлса-да, не ажабки, инсоният XXI асрга қадам қўйди ҳам, қирғинлар тўхтамаяпти, урушлар давом этмоқда. Бунинг асосий сабаби аҳилликнинг тор доирада тушунилишида, яъни миқёс фақат “ўзимизникилар” билан чекланиб қолаётир. Тарихдан ҳам маълум: кўпгина урушлар илдизи айнан ўша айирмакашликка бориб тақалади. Ваҳоланки, ҳамма динларда инсоният бир ота, бир онадан тарқалганлиги уқтирилади. Илгарилари тоғнинг ортида яшовчилар ўзга сайёраликлардай қабул қилинган бўлса, энди эса ҳиндулар билан аварлар, негрлар билан финлар девордармиён қўшнидай гап. Ироқда чекилган оҳу фарёд ўзбекка эшитилиб, унинг ҳам юрагини ўртаб туради. Сайёранинг қайсидир бурчагида тарқалган касаллик энди ҳаммани ташвишга солади. Чунки курраи заминнинг ўзи “глобал қишлоқ”қа айланиб бормоқда. Бу “қишлоқ”қа ўзбек бошида дўпписи билан, озарбайжон қоракўл папағи, украин кашта ёқали кўйлаги билан кириб бормоғи лозим.

> 1926 йилда ўтказилган аҳоли рўйхати бўйича Собиқ Иттифоқ ҳудудида 194 та этник бирлик яшаган бўлса, ушбу кўрсаткич 1970 йилда 104 тага, 1979 йилда эса 101 тага тушиб қолган. Бу майда этносларнинг катта миллатларга қўшиб юборилиш сиёсати билан изоҳланади.

Табиатда биохилма-хиллик қанчалик зарур бўлса, инсоният оламида ҳам маданий хилма-хилликнинг зарурияти ундан кам эмас. Дунёда бундан буён кечадиган жараёнлар халқларни бир хиллаштиришни эмас, ўзлигини намоён қиларак, башариятнинг кўп минг йиллик тажрибаларидан фойдаланиб тинч-тотув яшашини тақозо қилади. Зеро, турли туман муаммолар гирдобидан омон қолишнинг бирдан бир йўли бирдамликдадир.

Бағрикенглик тарихий жараёнлар тақозоси билан халқимиз онгида қадим-қадимларданоқ шаклланган. Туркий тош битикларда “Бағрикенглигимиз, кўнгилчанлигимиз ҳатто иллат даражасига бориб етган” маъносидаги огоҳлантиришлар учрайди. Азалдан турли эл ва элатлар қўним топган ўлка бўлиб келган Ватанимизнинг этник хилма-хиллиги Иккинчи жаҳон уруш даврида янада бойиди. Манбаларда айтилишича, биргина Тошкент шаҳри ўша йиллари 40 мингдан зиёд ота-онасиз болаларни ўз бағрига олган. Тарихий ватанларидан бадарға қилинган минг-минглаб қрим татарлари, корейслар, қалмиқлар, чеченлар, ингушлар, месхетиялик турклар учун она юртимиз иккинчи ватанга айланди.

Бугунга келиб, Ўзбекистонда 130 дан зиёд миллат ва элат вакиллари истиқомат қилади, 140 дан ошиқ маданият марказлари фаолият юритмоқда. Мактаблар ва олий ўқув юртларида таълим 7 тилда олиб борилади. Ўзбекистонда яшовчи тўққиз халқнинг тилида телерадиодастурлар мунтазам эфирга узатилади.

Кўпмиллатли давлат бўлган мамлакатимизда миллатлараро тотувлик, динлараро бағрикенглик масалаларига мустақилликнинг илк кунлариданоқ эътибор қаратила бошлаган эди. Бунинг самараси ўлароқ, 1992 йил январда Республика Байналмилал маданият маркази ташкил қилинди. Шу кунларда марказнинг 15 йиллик фаолияти хулосаланмоқда. Йўл қўйилган камчиликлар, эришилган ютуқлар муҳокама қилинаётир.

Республика Байналмилал маданият марказининг халқларни бир-бирига яқинлаштириш йўлидаги бундан кейинги эзгу ишлари ҳам бардавом бўлажак.

«Олий суддан умидим бор»

Давоми. Бошланиши 1-бетда.

2006 йил 3 февралда ФИБ Сирдарё вилоят суди кассация судлов ҳайъати фуқаролик ишлари бўйича Оқолтин туманлараро судининг ҳал қилув қарорини ўз кучида қолдиришни лозим топади. Дарҳақиқат, "Фермер хўжалиги тўғрисида"ги қонунда хўжалик фаолиятини давом эттириш истагида бўлган бирорта меросхўр қолмаган тақдирдагина тугатишга асос бўлиши мумкин. Марҳум Сазохан Ахиновнинг укаси Тулехан Ахиновни "Сейтхан" фермер хўжалигини бошқариши учун хўжалик аъзоларининг на умумий йиғилиши ўтказилган, на қарор билан тасдиқланган. Лекин туман ҳокимлиги амалда фермер хўжалигига раислик қилмаган ва уни тугатиш учун ариза киритиш ваколатига эга бўлмаган Т. Ахиновнинг аризасига асосан "Сейтхан" фермер хўжалиги фаолиятини тўхтатиш, давлат рўйхатидан чиқариш тўғрисида қарор қабул қилади.

Яна бир қизиқ ҳолат. Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 30 октябрдаги қарорида туман ҳокимининг фермер хўжалигини ташкил этиш тўғрисидаги қарори вилоят ҳокими бошчилигидаги комиссия қарори билан тасдиқланиши лозимлиги кўрсатилган. Лекин Оқолтин туман ҳокимининг 2004 йил 16 январдаги "Ёшузоқ Бердиев" номли фермер хўжалигини ташкил этиш тўғрисидаги қарори вилоят ҳокими қарори билан тасдиқланмай туриб амалга киритилади. Бу ҳам етмаганидек, "Ёшузоқ Бердиев" номли фермер хўжалигига ер участкаси ажратиш ҳақида туман тендер комиссиясининг хулосаси тақдим этилмайди.

Мақоламизни ўқиётган муштарий эҳтимол шу ерга келиб: "Охир-оқибат ҳақиқат тикланибди-да", деб ўйлаши шубҳасиз. Лекин "Сейтхан" фермер хўжалиги тақдири билан боғлиқ ишнинг ҳали-бери охири кўринадиганга ўхшам йди. Аслида ана шу босқичда "и и"га охирги нуқта қўйилса ҳам бўларди. Лекин...

Лекин Ўзбекистон Республикаси Олий суди фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати 2006 йил 26 июнда ФИБ Оқолтин туманлараро судининг 2005 йил 10 ноябрдаги ҳал қилув қарори ва ФИБ Сирдарё вилояти суди кассация инстанциясининг 2006 йил 3 февралдаги ажримини бекор қилади. Ва у янгитдан кўрилиши учун биринчи босқич судига юборилади. Ушбу ишни кўрган ФИБ Гулистон туманлараро суди 2006 йил 14 августда яна Нуржамол Тузелованинг даъвосини қаноатлантиради: у меросхўр сифатида "Сейтхан" фермер хўжалигининг ер участкаси, мол-мулкига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлади. Лекин Нуржамол Тузелованинг қувончи узоққа чўзилмайди. ФИБ Тошкент вилоят суди апелляция судлов ҳайъати 2006 йил 13 декабрда Гулистон туманлараро судининг ҳал қилув қарорини бекор қилиб, янги ҳал қилув қарори қабул қилиш тўғрисида ажрим чиқаради.

Шу пайтгача ҳеч қачон иши судга тушмаган Нуржамол Тузелова бундан ҳайрон. У яна шу нарсадан ҳайратландики, иш юзасидан асосий жавобгар бўлган Оқолтин туман ҳокимлиги суд қарорини тан олган ва ижро этган. Ҳамма нарсани қўзғаётган иш бўйича қўшимча жавобгар бўлган, лекин туман ҳокимининг 2005 йил 26 декабрдаги 774-қарорига асосан юридик шахс сифатида тугатилган ва давлат реестридан чиқарилган "Ёшузоқ Бердиев" фермер хўжалиги вакилидир. Модомики шундай экан, бундай ҳолатда суд ЎзРФПКнинг 38-модда 1-қисмига асосан апелляция шикоятини кўрмасдан қолдириши лозим эди. Апелляция шикоятини асосий жавобгар туман ҳокимлиги берганида бошқа гап эди. "Ёшузоқ Бердиев" эса ЎзРФПКнинг 38-модда 1-қисмига мувофиқ айни пайтда юридик шахс сифатида фуқаролик процессуал муомала лаёқатига эга эмас. Апелляция суд ҳайъати шу пайтгача кассация, назорат ва апелляция тартибида киритилган шикоятларни асосий жавобгар эмас, балки қўшимча жавобгар, ҳозирги кунда шикоят киритиш ҳуқуқини йўқотган юридик шахс томонидан киритилаётгани ва бу билан у судларни чалғитиб келаётгани ҳолатига баҳо бермайди.

ФИБ Тошкент вилоят суди апелляция судлов ҳайъати биринчи инстанция суди йўл қўйган хатони тузатиш ўрнига такрор ноқонуний хулосага келади.

2004 йил 16 октябрдан кучга кирган янги таҳрирдаги "Фермер хўжалиги тўғрисида"ги қонунда "фермер хўжалигига аъзолик" ҳақидаги қоида чиқариб ташланган. Янги таҳрирдаги қонуннинг 4-моддасида: "Фермер хўжалигининг бошлиғи шу хўжаликнинг муассиси фермердир", 6-моддасида: "Фермер хўжалиги шу хўжалик бошлиғи томонидан ташкил этилади", 13-моддасида эса: "Фермер хўжалиги бошлиғи вафот этган тақдирда ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқи қонун ҳужжатларига мувофиқ ижарага олиш шартномасининг амал қилиш муддатига мерос бўйича ўтади", деб белгиланган. Бу ҳолатда суд амалдаги қонун талабларини қўллаши лозим эди. Лекин апелляция судлов ҳайъати бундай қилмаган.

Апелляция судлов ҳайъати Олий суд пленумининг "Фуқаролик процессуал қонун ҳужжатлари айрим нормаларнинг судлар томонидан қўлланиши ҳақида"ги 2003 йил 19 декабрдаги 19-қарорининг 22-бандидаги "Тарафлар томонидан янгидан тақдим этилган далиллар асосида янги ҳолатларни аниқлаши мумкин, бундай ҳолларда апелляция инстанция суди иш бўйича янги ҳал қилув қарори чиқаради", деган талабларига зид иш юритган. Апелляция шикоятида келтирилган ва тўғридан тўғри суд ажримида қонуний деб акс эттирилган важлар янги ҳолатлар эмас эди. Жумладан, Т. Ахиновни "Сейтхан" фермер хўжалигини тугатиш учун ариза киритиш ваколатига эга бўлмагани ёки шу фермер хўжалигининг таъсисчиси эмаслиги, даъвогар Н. Тузеловани "Сейтхан" фермер хўжалигини аъзоси эмаслиги ва Қозоғистон Республикасига кўчиб кетмаганлиги, фермер хўжалиги рўйхатидаги 12 кишининг фермер хўжалиги аъзолари эмас, балки ёлланма меҳнат асосида ишлаганлиги каби важларнинг барчаси биринчи инстанция судида текширилиб, тегишли баҳо берилган эди.

Апелляция судлов ҳайъати ажримида кўрсатилган ушбу важлар янги ҳолат деб топилган. Унда нега асослайдиган ҳужжатлар ишга қўшилмаган? "Сейтхан" фермер хўжалигини тугатиш ҳақидаги Т. Ахиновнинг аризаси ўзи томонидан ёзилган ёки ёзилмаганлиги барча суд жараёнларида асосланмай келинган. Бунинг учун судлов ҳайъати Т. Ахиновни, албатта, судга келишини таъминлаши, зарур бўлса суд-хатшунослик экспертизаси ўтказиш лозим эди. Чунки Т. Ахинов "Сейтхан" фермер хўжалигини тугатиш ҳақидаги аризани ҳокимиятга, муҳр ва тамғани ички ишлар бўлимига эмас, нега айнан бўлажак "Ёшузоқ Бердиев" фермер хўжалиги раисининг қўлига топшириб кетган, деган мулоҳаза ва важларни суд текшириб кўрмаган. Агар Т. Ахиновнинг судга келиши таъминланганда барча ҳақиқат ойдинлашган бўлар эди. Биринчи инстанция суди даъвогар Н. Тузеловани ЎзР.ФКнинг 1112-моддасига кўра меросхўр эканлигига тўғри баҳо берган. Чунки Н. Тузелова ва унинг фарзандларига давлат нотариуси томонидан 2005 йил 9 сентябрда мерос ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берилган. Ва бошқа бир қанча амалдаги қонун ҳолатлари ҳам биринчи инстанция суди хулосасининг тўғрилигини исботлайди.

Бундан ташқари апелляция судлов ҳайъати ўз ажримида Оқолтин туман ҳокимининг "Сейтхан" фермер хўжалигини тугатиш ва "Ёшузоқ Бердиев" фермер хўжалигини ташкил этиш ҳақидаги қарорининг қонуний ёки ноқонуний эканлигига баҳо бермади. Оқолтин туман ҳокимининг 30.12.2003 йилдаги қарори гарчи "Фермер хўжалиги тўғрисида"ги қонуннинг 32-моддасига асосланган бўлсада, лекин унга зид равишда "Сейтхан" фермер хўжалигининг фаолияти тўхтатилган. Аслида фермер хўжалиги фаолияти "тўхтатилсин" эмас, балки "тугатилсин" деб қарор чиқарилиши лозим эди. Мазкур қонуннинг 32-моддасида фермер хўжалигини тугатиш асослари белгилаб берилган. Бу ҳолат юзасидан биринчи босқич Оқолтин туман ҳокимлигига нисбатан хусусий ажрим чиқариб, ўз муносабатини билдирган. Лекин апелляция инстанция суди айни шу ҳолатга панжа орасидан қараган.

Олий суд пленумининг 2004 йил 21 майдаги "Фуқаролик ишларини апелляция тартибида кўриш амалиёти ҳақида"ги 5-қарорининг 27-бандида "Судларга шу нарса тушунтириб ўтилсинки, янги ҳал қилув қарори деганда, биринчи инстанция суди томонидан чиқарилган ҳал қилув қарори мазмунига зид бўлган, тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари тўғрисидаги суднинг асосий хулосаси ўзгартирилган ҳал қилув қарорини тушунмоқ лозим", 28-бандида эса "апелляция инстанция суди ҳал қилув қарорини бутунлай бекор қилганда ҳамда иш бўйича янги ҳал қилув қарори чиқарилганда ўз ажримида низоли ҳуқуқий муносабатларга нисбатан қўлланилиши жоиз бўлган моддий ҳуқуқ нормасига ҳавола этган ҳолда бундай қарор қабул қилинганлигининг сабаб ва асосларини баён этади" дейилган. Лекин ФИБ Тошкент вилоят суди апелляция судлов ҳайъатининг ажрими пленум қарори талабларини бажармаган. Биринчи инстанция судининг асосий хулосаси умуман ўзгартирилмаган ва бошқа ҳуқуқ нормалари қўлланилмаган.

Судлов ҳайъатининг атиги учтўрттагина қонуний ва асосли деб айтилган важларига биринчи босқич суди тўғри баҳо бериб текширган эди. Шу сабабли уларни янги ҳолатлар деб бўлмайди.

Энг қизиғи, "Сейтхан" фермер хўжалиги 2006 йилда пилла, буғдой ва пахта режаларини ортиғи билан бажарди. Бу худди оврупалик шоирнинг "Назария қуруқдир дўстим, аммо яшнар ҳаёт дарахти" деган фалсафасини эслатади одамга. Судлар эса... Дарвоқе, Нуржамол опа шу кунларда Олий суд раиси номига протест киритишни сўраб ариза ёзган. Унинг ҳамма умиди энди Олий суддан...

Аҳвол

Ширкат кимни ҳимоя қилади?

Гулноза АЛИМОВА, *Тошкент шаҳри*

Рўзғор ташвиши бошингга тушгач, аввалги "ЖЭК", ҳозирги хусусий УМШ деганига кунинг қолмаслиги учун болға тутишниям, томга чиқишниям ўрганаркансан. Бу нобакорлар қўйиб берса, пулингга қўшиб имонингниям суғириб олишга тайёр туришади-да! Мана, масалан, битта розетка ўрнатиш 1,5 минг (ўзининг нархи 500) сўм, сув томиб безор қиладиган жумракларнинг жағини ёпиш 2 минг сўм, бехос уйингизда бирор турба ёрилиб қолсаку, шўрингизга шўрва тўкилди деяверинг, улаш камида 15 минг сўм.

"Эй биродар, коммунал хизматлар учун бу бечоралар тўлайдиган пулдан сен ҳар ойлингингни қуртдай санаб оласан-ку!" дейдиган бир мард топилмайди. Топилиб ҳам кўрсин-чи, "Бизнинг устимиздан жалоба қипти" деб, томингиздан чакка томиб, чўкадиган аҳволга келса-да, ҳолингиздан хабар олишмайди.

Бир куни ошхонанинг куйган лампочкасини алмаштираман десам, ёлғиз шишасининг ўзи олинди-да, патрони ичида қолиб кетди. Амаллашга тоза уриндим, ўхшамади. Қоронғида тимирскиланиб ҳали ёғни тўквораман, ҳали кўрмай қолиб бечора мушугимнинг думини босиб оламан. Охири ўша "азим даргоҳ" остонасига бош уриб, электрикни суриштириб бордим. Ор-сариқдан келган, семизлигидан ҳансираб гапирадиган аёл менга бошдан оёқ разм солди-да:

— Ҳозир қўлига телефон қилай-чи, бўш бўлса кўрамиз, — деди. Гўшакни қулоғига тутиб, ўрисчалаб нималарнидир гаплашишди-да, сўнг менга қараб айтди: — Эртага иккида кираркан.

— Ахир тўртинчи пара дарсим бор эди-да, — десам, "хоҳласанг шу" дегандай елкасини қисиб қўйди.

Хўп, на илож амаллаймиз-да! Айтилган вақтдан қарийб бир соат чамаси ўтгач, эшик тақиллади. Чарм куртка кийган, ёши элликлар чамаси электрик савлат тўкиб турарди. Ошхонага олиб ўтиб ишкал чиққан жойни кўрсатдим.

— Да-а-а, — деди у фавқулодда қийин вазифа бўйнига юклатилгандек. Сўнг асбоблар солинган катта сумкани очди-да, операция пайтида жарроҳ ҳамширага скальпельни беришни буюрган оҳангда: — Кофе завари, — деди.

Уйда йўқ эди-ю, энди на илож, қўшниникига чиқиб келарман деб ўйладим. Беихтиёр остонада ялтираб турган туфлига кўзим тушди. Фирмаси — "Франческо Донни"!. Хаёлимдан нархи ҳойнаҳой талабанинг 6 ойлик стипендияси билан баробар бўлса керагов, деган фикр ўтди.

15-20 минутлардан сўнг электрик жаноблари ернинг тортишиш кучини кашф этган Ньютондек гердайиб кофени хўплади-да, безрайиб тураверди. Хайрлашув оҳангида "Раҳмат" дедим. Юзига заҳархандалик югурди:

— Спасибо а карман не положешь!

Арзимаган ишига ҳақ талаб қилишидан энсам қотиб, чўнтакларимни ковлаштиришга тушдим. Майда-чуйдалари билан бир ярим минг чиқди. Ярмини бермоқчи эдим (аслида шуям кўп), яна истиҳола қилиб борини чиқардим.

Эринмасдан санаб чиқиб, юзи тундлашди. Савол оҳангида менга тикилди. Ҳайрон бўлиб:

— Камми? — десам,

— Ну-у-у-у... — дейди. Жаҳлим чиқиб кетди.

— Больше нет, — деб қўрсроқ жавоб қилдим-да, эшикни очдим. Зарда қилиб чиқиб кетди...

Ошхонага қайтдим. У ёруғ эди-ю, кўнглим кўчасига чироқ ёқса ёришмасди. Эй майли, шуларнинг ҳам борига шукур!

Муносабат

Таникли муҳаррир, ҳам шоир Ҳамид Норқулнинг "Hurriyat"нинг ўтган сонида босилган "Туман газетасида ишлаш осонми?" сарлавҳали мақоласини ўқиб, масалани кўндаланг қўя қолдим:

Туман газетаси керакми?

Ҳаким САТТОРИЙ

Негаки, билишимча, айни кунларда бу савол турли шакл ва даражада кун тартибида турибди: ғағчи ўзини эплаб, ҳатто довруғ таратиб чиқаётган "Чағониён", "Ғиждувон" сингари нашрлар топилса-да, кўп туманларда бу борада бош қотиришга арзигулик муаммолар борлиги сир эмас. Бирида маблағ, бирида эскирган босиш усули, бошқасида ходимлар масаласи ёки бинонинг ҳолати каби оғриқлар мавжуд. Шу туфайли бундай нашрларнинг адади тушиб кетган (200-300 нусхагача); даврийликка амал қилинмайди (ҳатто ҳафтада бир марта мунтазам чиқиб туриш ҳам бу даражадаги нашр учун қониқарли эмас, негаки, туман ҳокимининг қарори ёки бирор йиғилиш ҳисоботини олти-етти кундан сўнг оммага маълум қилишдан не маъни); бирорта иллюстрация ёки фотосуратсиз "ғиштдек" бўлиб чиқяпти, бу эса умуман матбуот маҳсулотининг обрўсини оддий одамлар (газетхонлар) олдида тушириб юборяпти. Ана шундай шароитда материалларнинг савияси, мавзу кўлами, тезкорлик ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Албатта, буларнинг бир-бирига ўхшамаган турли сабаблари бор ва аҳвол учун кимнидир ёмонотлиқ қилиш фикридан йироқмиз. Аммо нафсиламрини айтганда, вазият бундан яхши эмас.

Табиий савол туғилади: хўш, газетанинг туман ижтимоий ҳаётида, қолаверса, умуман журналистика дунёсидаги мавқеи қандай эди ва қандай бўлиши керак? Албатта, бу саволга тўла жавоб қайтариш бир салмоқли монографияга юк бўлади, лекин тан олинган ҳақиқат шуки, шўро тузуми ўз мафкуравий доктринасини жорий қилишда бу ғоявий минбардан максимал даражада фойдаланди. Шу нуқтаи назардан туман газеталари ўз зиммасига юклатилган вазифаларни аъло даражада бажарди. Хуллас, туманда бақувват бир маънавий-маърифий, қолаверса, назорат қилиш маркази юзага келди. Масаланинг муҳим қирраларидан — соф маънавий томонини олсак, туман газетаси кўплаб бўлажак журналист, ижодкор ва олимлар таржимаи ҳолида ёрқин из қолдирган. Туман даражасидаги тадбирлар мухбир келмагунча бошланмас, муҳаррир (редактор) эса тумандаги иккинчи ёки учинчи нуфузли одам ҳисобланарди. Юзлаб ҳаваскор мухбирлар туман газетаси учун қўлга қалам олганлар, илк машқларини йўллаб, унинг ёруғлик кўришини интизорлик билан кутганлар. Жумладан, бизга ҳам биринчи мақоламиз чоп этилгани байрам бўлган, унга берилган 1 сўм 10 тийин қалам ҳақини (почтальон Рўзиқул тоға 11 та 10 тийинлик танга берган) тумордек йиллаб сақлаганмиз.

Тўғри, туман газеталари ҳам миллийликдан йироқ, тоталитар мафкурага хизмат қилган, бироқ ундан катта ҳақиқат шуки, халқ уни қабул қилган, ўз турмуш тарзига сингдирган эди. Қолаверса, туман (муниципалитет, переферия, регион) даражасида газета нашр этиш бутун дунё тажрибасида мавжуд.

Ҳозирги шароитда ҳам маърифий, мафкуравий тарғибот доимий ҳаракатда. Хусусан, ҳурматли Президентимизнинг "Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида"ги қарори бу борадаги ишларни мустақиллик ғоялари, миллий ва тарихий андозалар асосида янги босқичда давом эттириш вазифасини қўйди. Кўзда тутилган мақсадга эришишнинг синалган механизмларидан бири эса туман газеталари фаолиятини кучайтириш бўлса, ажаб эмас.

Эндиликда туман газеталари фаолиятини мустақиллик ғояси талабларидан келиб чиқиб, қайтадан ташкил этиш, шўро тузуми шароитида йўл қўйилган (аслида тақиқланган) хатоларни бартараф этиб, газетани миллий, маҳаллий қадриятларга яқинлаштириш мақсадга мувофиқ бўларди.

Баъзи кузатишлар тасдиқлайдики, ўтмишда туман газеталари фаолиятида тузум талабларидан келиб чиқиб, бир қанча йўналишларда, жумладан, тезкор ахборот тарқатиш ва миллий қадриятлар тарғиботида нуқсонлар аниқ кўзга ташланган. Унда мавзулар доираси ниҳоятда чекланган, шу туфайли илғор бригадир ёки сут соғувчи ҳақида бир йилда 3-4 марта ёзишга тўғри келарди (билъакс, саҳифалар тўлмай қолиши мумкин эди). Материаллар ҳам бир қолипда, баландпарвоз услубда, инкубатор жўжаларига ўхшаш бўларди. Ҳолбуки, жаҳон тажрибасида бошқача ёндашувлар ҳам мавжуд бўлган.

Бугун Эрнест Хемингуэйни ҳамма билади. Махсус маълумотга эга бўлмаган 18 ёшли ҳаваскор ўсмир фаолиятини Канзас-Сити провинциясидаги "Стар" газетасида репортёрликдан бошлаган. Провинция бўлак (гузар)ларга бўлинган ва ҳар бирининг ўз мухбири бўлган. Мухбир кунора чиқиб турган газетага ўз ҳудудида қандай воқеа содир бўлса, шу ҳақда тезкор, қизиқарли ахборот бериши керак бўлган... Йиллар ўтган сари бундай ахборотларнинг қадри ошиб боргани шубҳасиз. Орадан 50-100 йиллар ўтиб, одамлар газета тахламлари орқали ҳатто ўз ҳаётларини қайта кашф этишлари мумкин (фарзанди қачон туғилган, ким ўғирлик қилган ёки элга ош берган?) Шу билан бундай нашрлар маълум даражада тарихий далолатнома вазифасини ҳам бажарган.

Бизнинг республикамизда туман газеталарининг тарихий вазифани бажаришлари учун бошқа асос бор. Маълумки, бизнинг заминимиз жуда бой ўтмишга эга. Ўтмиш эса обидаларда, турмуш тарзида, маиший ашё ва урф-одатларда ўзининг ўчмас изини қолдирган. Афсуски, вақт ўтган сари бундай излар хиралашиб, балки ўчиб боряпти. Бугунги болалар ер ҳайдаш қуроллари ёки жувознинг нималигини билмайди. Бир пайтлар эркак ва аёл либослари қандай бичилган ёки тикилгани кимни қизиқтирмайди? Ёки жой номлари, маросимлар билан боғлиқ қанча ривояту афсоналар бор. Шуниси даҳшатлики, булар ҳақида гапириш, ёзиш қарийб икки аср тақиқланган, билъакс, улар "эскилик қолдиғи" сифатида муттасил йўқотилган эди. Ахир ўша қадриятларнинг қолган-қутганларини асраб-авайлаш, улар ҳақида ёзиш ҳам қарз, ҳам фарз эмасми? Бу борада туман газетаси улкан илмий тадқиқот маркази вазифасини бажариши мумкин.

Энг асосийси — бугунги замондошларимизнинг ўй-ташвишлари, бунёдкорлик меҳнати-чи?..

Хуллас, шундай мулоҳазалардан сўнг юқоридаги саволга қандай жавоб берса бўлади? Балки сизнинг бошқа жўялироқ фикрингиз бордир.

Кўр олдидагини олти ой қидиради.

Воқеа

Мақтовдан сўнг

Мурод ПАРПИХЎЖАЕВ

Эшикдан кириб келган йирик гавдали киши жилмайган ҳолда биз билан кўришиб чиққач, гўё ташқаридаги бўлинган сўзини давом эттирмоқчидай гапга тушди:

— Мен ҳеч қандай ниқобсиз, бўянишсиз таниқли уч кишининг тимсолини саҳнага олиб чиқавераман. Буларнинг биринчиси юртимизнинг собиқ раҳбари Усмон Юсупов, иккинчиси эл-юрт эъзозлаган созанда ва бастакор — Муҳаммаджон Мирзаев ҳамда учинчиси, у ҳам таниқли мусиқачи Нусрат Иноқов, яъни каминаи камтариннинг ўзларидир.

Меҳмон бир нарсани унутгандек маълум фурсат жим тургач, биз билан қайтадан салом-алик қилиб чиқди-да, сўзини давом эттирди:

— Ойнаи жаҳон янги чиққан кезлар эди. У пайтларда аввалдан тасмага ёзиб олишлар қаёқда дейсиз. Тўппа-тўғри экранга рўпара бўлинаверарди. Бир куни кечки кўрсатувда қашқар рубобида Муҳаммаджон Мирзаевнинг машҳур куйларидан бир нечасини чалиб чиқдим. Шу топда Муҳаммаджон ака уйларида тўйиган қўзидек ширингина бўлиб ётган эканлар. Экранда мени кўрган аёллари югурганча тепаларига борибдилар:

— Дадаси, ҳой, дадаси, туринг ойнаи жаҳонда рубоб чаляпсиз, — дебдилар туртиб. Устоз уйқусираган кўзларини ишқалаганча:

— Қўйсанг-чи, хотин, ўзим уйдаман-ку, ойнаи жаҳонда нима қиламан, — дейдилар ишонмай. Янгам ҳам бўш келмабдилар:

— Мен сизни алдайманми? Ишонмасангиз, ана қаранг, ўзингиз кўрасиз. Тезроқ ҳозир тамом бўлиб қолади.

Аввал кўзларини қисиб экранга эринибгина назар ташлаган устознинг кўзлари мошдек очилиб кетиб, "Ия!" деб юборибдилар ва бир муддат тикилиб тургач, қўл силтабдилар:

— Э-э, анави найчи-ку. Шошмай турсин ҳали. Эртага ишга боради-ку, — деб яна пинакка кетибдилар.

Мен барвақт ишга келиб, уни эшик ёнида кутиб турдим. Шу топда теварак атрофда ҳангоматалаб ишқалчилар ҳам ўралашиб қолишди. Устознинг қораси кўриниши биланоқ югуриб бориб пинжига киришди-да, нималарнидир уқтира бошлашди. Ёнимга етиб келгунларича устознинг авзои ўзгарган эди. Дарҳол ялпизланишга ўтдим.

— Сиз қашқар рубобининг тенгсиз султонисиз. Бу даргоҳга биздан кейин қадам ранжида қилган бўлсангиз ҳам барчамиздан машҳурсиз...

Бу сўзларни эшитган устоз товага ташланган сарёғдек эриб кетдилар ва атрофдаги ҳангоматалабларга дедилар:

— Бу менинг чин оғайним бўлади. Биз билан сенларнинг нима ишларинг бор, қани...

Далолат

Соғлиқни сақлаш вазирлиги маълумотига кўра, 2006 йилда Ўзбекистонда ўткир юқумли касалликлар, жумладан, грипп билан боғлиқ ҳолатлар 2005 йилга қараганда 13,6 % га камайди.

Ихтилоф

Давлат деб тан олинмаган... давлатлар

ёки геосиёсий манфаатлар йўлида курашаётган Россия ҳамда икки томонлама стандартлардан воз кечолмаётган Ғарб рақобати хусусида

Халқаро сиёсатда қизиқ бир ҳолат мавжуд: маълум ҳудудларга эгалик учун ўзаро курашаётган мамлакатлар талашилаётган жой арзимас бўлса-да, катта йўқотиш ва харажатлар эвазига рақибга ён бермаслик пайида бўлишади. Бу йўлда мамлакатлар ҳатто талаш бўлаётган ҳудуддан бир нечтасини бемалол сотиб олишга етгулик маблағни ҳам кўз юмиб сарфлаб юборишади. Яъни ҳудудлар учун курашларда моддий манфаат эмас, узоқни кўзлаган сиёсий мақсадлар биринчи планга чиқади. Кўпдан буён катта можароларга сабаб бўлиб келаётган Приднестровье, Абхазия, Жанубий Осетия каби ҳудудлар борасида ҳам ана шу фикрни айтиш мумкин.

Собиржон ЁҚУБОВ

ПРИДНЕСТРОВЬЕ кўпдан буён Молдова раҳбариятининг «ошқозонидаги яра» бўлиб қолмоқда, дейиш мумкин. Мана неча йилдирки, ўзини аллақачон мустақил давлат дея эълон қилган ҳудуд Молдова Республикасидан расман суверенитет беришни талаб этиб чарчамайди. Ўз навбатида расмий Кишинёв ҳам гагаузларга (мазкур ҳудудда асосан гагауз миллатига мансуб аҳоли истиқомат қилади, шу боис Приднестровье Гагаузия деб ҳам аталади) рад жавобини бериш, уларни айирмачилик кайфиятидан айблашдан тўхтамайди. Молдова президенти Александр Воронин Приднестровье масаласига шу қадар жиддий аҳамият бердики, у ҳатто яқин иттифоқчиси бўлган Россия билан бу борада «сен-мен»га боришгача етди.

Молдова раҳбарияти ҳудудни республика таркибида сақлаб қолиш учун нималар қилмади дейсиз. Кишинёв томонидан Тирасполь (Приднестровье маъмурий маркази)га дипломатик босим ўтказилди, иқтисодий тақиқлар қўйилди, божхона ва чегара борасида чекловлар ҳам жорий этилди. Бироқ иқтисодий жазо кўринишидаги чора-тадбирлар шу пайтгача бирор ижобий натижа бермади. Ҳудуднинг мустақиллик учун ҳаракати кучайса кучайдики, сусаймади. 2006 йил охирида ўтган президентлик сайловида мустақиллик тарафдори бўлган Игорь Смирновнинг Приднестровье раҳбарлигига сайланиши ҳудуд аҳолиси ўз аҳдида мустаҳкам турганини кўрсатди. Энг қизиғи, Молдова томони қўлида қўғирчоқ бўлиб қолишдан истиҳола қилган амалдаги президентнинг мухолифатлари ҳам сайловда қатнашишмади...

ЖАНУБИЙ ОСЕТИЯ Михаил Саакашвили раҳбарлигидаги Грузия давлатига туганмас ташвиш келтиряпти. Эдуард Кокойта президент бўлиб турган ҳудуд Грузия таркибидан чиқиб, Россия сафига ўтишни кўпдан буён орзу қилади. Очиғи, Грузия тепасида Россиянинг эски қадрдонларидан Эдуард Шеварнадзе турган пайтда Жанубий Осетия можароси ҳозиргидек кескин тус олмаган эди. Ҳокимият тепасига «Американинг куёви» (М. Саакашвили) келгач, барча халқаро масалалар, хусусан, Россия билан боғлиқ можароларни шартакилик билан ҳал этишга киришилди. Бироқ Грузия каби мўъжазгина давлат Россиядек улкан давлат билан сиёсий рақобатга дош беролмаслиги аниқ эди. Шу тариқа гўёки Россиянинг Грузияда давлат тўнтариши уюштиришга ҳозирлик кўраётгани, кейинроқ жосусликда айбланган рус ҳарбий зобитларининг қамалиши каби можаролар қатори Жанубий Осетия масаласида ҳам Тбилиси мағлубиятга учради. Янги йилни Жанубий Осетия маъмурий маркази Цхинвалида нишонлашга тантанали ваъда берган Грузия мудофаа вазири Ираклий Окруашвилининг ширин орзулари армон бўлиб қолди. Расмий Тбилиси 2006 йил охирида Жанубий Осетияда ўтган президентлик сайловини умид билан кузатганди. Ҳарқалай, мўъжиза рўй бериб ҳокимият тепасига Грузия ҳукуматининг сўзларига қулоқ осадиган арбоб келиб қолиши ҳам мумкин эди-да. Бироқ қизил қор ёғмади, мўъжиза рўй бермади. Ашаддий мустақиллик курашчиси сифатида танилган Эдуард Кокойта янги муддатга Жанубий Осетия президенти бўлиб қолди...

АБХАЗИЯ — халқаро ҳамжамият давлат деб тан олмаган... давлатлардан бири. Грузия гарчи Абхазияни ўз амлоки сифатида иддао қилса-да, амалда ҳудуд аллақачон иқтисодий мустақил бўлиб улгурган. Яъни кўплаб можароли ҳудудлар қатори Абхазия ҳам де-юре — Грузия таркибида, де-факте — ўзига хон, ўзига бек. Дарвоқе, ҳудудда мустақиллик учун умумхалқ овоз бериш тадбири (референдум) ҳам ўтказилган. Бироқ аҳолининг асосий қисми Грузия таркибидан чиқиш учун овоз берган бўлса-да, президент Сергей Багапшнинг мустақил давлат қуриш йўлидаги ҳаракатлари ҳозирча ижобий самара бермаяпти.

Тажрибадан маълумки, ҳудудлар билан боғлиқ можароларни босим ўтказиш, қуролли йўллар билан ҳал этиш имконсиз. Грузия ва Молдова томонидан Приднестровье, Жанубий Осетия, Абхазияга бу тариқа сиёсий босимнинг кучайтирилиши ҳам ихтилофни чуқурлаштиришдан бошқа оқибатга олиб келмайди. Энг ёмони, иқтисодий-сиёсий таъқиб ва тақиқлар мазкур ҳудудлардаги демократик ислоҳотларни ҳам орқага суради. Айни пайтда учала можароли ҳудудда ҳам авторитар ҳокимиятни ёдга солувчи тартиб-қоида ҳукмрон, боз устига, тан олинмаган давлатларда кўпдан буён танланган сиёсий арбоблар раҳбарлик қилиб келишмоқда.

Россия ва Ғарбнинг аксарият халқаро масалалар қатори Абхазия, Жанубий Осетия ва Приднестровье борасида ҳам қарашлари турли қутбларда. Ғарб мамлакатлари (Европа Иттифоқи ва АҚШ) наздида учала ҳудуднинг мустақиллик даъвосидаги уринишлари айирмачилик (сепаратизм)нинг айнан ўзгинаси.

Кремль эса Россиядан ошкора ёрдам сўраётган ҳудудларнинг мустақил давлат тузиш йўлидаги ҳаракатларини халқаро ҳуқуқ меъёрларида мустаҳкамланган эркинликдан фойдаланиш дея талқин қилади. Бу ўринда можароли ҳудудлар ёнини олаётган Россия илгари сураётган далил халқнинг асосий қисми — кўпчилик аҳоли хоҳиш-истагини рўёбга чиқариш талабидир.

Сайёрамиздаги барча давлатлар ҳам, энг аввало, миллий манфаатни байроқ қилиши шубҳасиз. Аслида ҳам халқаро муносабатларда ўз манфаатидан воз кечиб, оғзидаги ошини ҳамкор мамлакатга бериб қўядиган мард (ёки аҳмоқ) топилмаса керак. Бу ёғини сўрасангиз, можароли ҳудудлар борасида ҳам дунё давлатларини холис, адолатли деб бўлмайди. Мисол учун, Абхазия, Жанубия Осетия, Приднестровье масаласида мустақиллик талаб қилаётган ҳудудларни танқид қилаётган Ғарб мамлакатлари сиёсатини таҳлил қилиб кўрайлик.

КОСОВО ҳудуди мана неча йиллардан бери худди юқорида номи зикр этилган давлатчалар каби собиқ Югославия (ҳозирги Сербия) таркибидан чиқишни талаб қилиб келмоқда. Европа Иттифоқининг катта арбоблари ушбу можарода Косово томонини ёқлашмоқда, Сербия ҳукуматини эса миллий озчилик манфаатлари ва ҳуқуқларини бузишда айблашмоқда. Аслини олганда, Косово масаласи билан Абхазия, Жанубий Осетия, Приднестровье можароси ўртасида бирор жиддий фарқ йўқ. Ҳар иккала ҳолатда ҳам кичик маъмурий ҳудудлар суверенитетга эга бўлиш ва ўзи истаган давлат таркибига ўтишни ният қилишмоқда. Бироқ, энг ҳайратланарлиси, айнан бир хил бўлган масалада Ғарб давлатларининг муносабати турлича бўляпти. Бу эса кўпдан буён Ғарб мамлакатларини икки хил стандартларга риоя этишда айблаб келаётган мутахассисларнинг қарашларини тасдиқлайди, холос.

Можароли ҳудудлар борасида Россия ҳам, АҚШ ҳам, Европа Иттифоқи ҳам ўз тўрида ҳақ. Албатта, қайси томон мутлақ ҳақлигини белгилаш журналистнинг ваколатига кирмайди. Бироқ бу ўринда асосий масала БМТ ҳужжатларида, умуман, халқаро ҳуқуқ меъёрларида миллий суверенитет ва давлатнинг ҳудудий дахлсизлиги тушунчалари аниқ ажратилмагани, бу икки мураккаб истилоҳ моҳияти пухта очиб берилмаганини айтиб ўтиш жоиз. Айни шу сабабли можароли ҳудудлар борасидаги ихтилофлар кўпайгандан кўпайиб боряпти. Масалан, Тайвань Хитойдан суверенитет талаб қилса, Пекин раҳбарияти давлатнинг ҳудудий яхлитлигини рўкач қилиб бемалол маъмурий ҳудуд сўровини рад этиши мумкин. Яъни халқаро ҳуқуқ меъёрлари бундай зиддиятли вазиятларни бартараф этишда кўп бора панд бериб қўйяпти. Бу жиҳатдан, халқаро меъёрларнинг аниқ ишлаш механизмини амалга татбиқ этиш ҳақида гапираётган мутахассислар минг карра ҳақлар.

Дараклар

Қозоғистон Бош вазирсиз қолди

Қозоғистон президенти Нурсултон Назарбоев мамлакат бош вазири Даниал Ахметовнинг истеъфосини қабул қилди. Бу ҳақда Kazakhstan today агентлигига ҳукумат амалдорларидан бири маълумот берган.

Даниал Ахметов 2003 йилнинг июнидан буён мамлакат ҳукумати раҳбари лавозимида ишлаб келаётган эди.

Эндиликда президент Н. Назарбоев парламентга янги бош вазир номзодини тақдим этиши керак.

Бангладешда норозилик тўлқини

Бангладешда амалдаги ҳукуматга мухолифатда бўлган сиёсий кучларнинг норозилик чиқишлари давом этмоқда. Собиқ бош вазир Шайх Хасин тарафдорлари раҳбарлигидаги мухолифат мамлакатдаги автомобиль йўлларини тўсиб қўйган, полиция ва намойишчилар ўртасидаги тўқнашувларда ўнлаб инсонлар жароҳат олган.

Мухолифат мамлакат президенти Яжиддин Аҳмад истеъфосини талаб қилмоқда.

Горбачёв журналистлик қилмоқчи

Собиқ Иттифоқнинг биринчи ва охирги президенти Михаил Горбачёв 2007 йилнинг 1 январидан бошлаб дунёнинг етакчи газеталарида ўз муаллифлик рукнларига эга бўлади. New York Times таклифи билан амалга оширилаётган лойиҳага кўра, Михаил Горбачёв АҚШ, Лотин Америкаси, Осиё ва Европанинг нуфузли газеталарида халқаро сиёсатнинг муҳим масалалари ҳақида ўз мақолаларини мунтазам бериб боради.

Boeing Airbusни ортда қолдирди

Американинг Boeing авиақурилиш концерни сўнгги олти йилда илк маротаба имзоланган шартномалар миқдори бўйича Европанинг Airbus компаниясини ортда қолдирди.

2006 йилда Boeing 904 та самолёт тайёрлаш учун буюртма олди. Концернннинг асосий рақобатчиси Airbus эса 700 та авиалайнер учун шартнома имзолаган.

Рейтинг

Энг ҳалол касб эгалари

Американикларнинг 82 фоиз ҳамшираларни энг ҳалол инсонлар деб билишади. Gallup компанияси томонидан касб-кор мавзусида ўтказилган ижтимоий сўров ана шундай натижани кўрсатди. Шунингдек, респондентларнинг кўпчилик қисми фармацевтлар, ветеринарлар, врачлар ва тиш шифокорларига ишонч билдирганлар.

Демак, Gallup хулосасига кўра, АҚШдаги энг ҳалол касб эгалари:

1. Ҳамшира — **82 %**
2. Фармацевт — **73 %**
3. Ветеринар — **71 %**
4. Врач — **69 %**
5. Тиш шифокори — **62 %**
6. Муҳандис — **61 %**
7. Ўқитувчи — **58 %**
8. Руҳоний — **58 %**
9. Полициячи — **54 %**
10. Психиатр — **38 %**

Он-лайн

Цензура учун... 2 миллион доллар жарима!

АҚШда яқин кунларда «Интернетда глобал эркинлик тўғрисида»ги қонун кучга кириши мумкин. Ўтган йил бошидан буён қизғин муҳокама қилинаётган қонун лойиҳаси Америка давлат департаменти қўллаб-қувватлаши билан тайёрланган.

Абдул СОБИР

Интернет тармоғида сўз эркинлигини таъминлашга бағишланган қонун лойиҳасини тайёрлаш йўлидаги ҳаракат ўтган йилнинг февралида бошланган эди. Ўшанда Давлат департаменти томонидан GIFT (Global Internet Freedom Task Force — «Интернетда глобал сўз эркинлиги бўйича тезкор гуруҳ») деб номланган махсус гуруҳ тузилганди.

Ўз номи билан кимлар-гадир «совға» бўлган гуруҳ (GIFT инглиз тилидан таржима қилганда, «совға» маъносини билдиради), энг аввало, дунё давлатларида Интернет эркинлиги бўйича мониторинг олиб боради. Шу билан бирга GIFT гуруҳи халқаро компьютер тармоғида сўз эркинлигини бўғишга ҳаракат қилаётган кучларга қарши курашади. Интернетдан фойдаланувчилар сонини ошириш, дунё миқёсида халқаро тармоққа уланувчиларга ёрдам кўрсатиш ҳам GIFTнинг асосий мақсадлари сирасига киради.

Халқаро тажрибадан маълумки, Интернетда сўз эркинлигига қарши курашаётган давлатлар, энг аввало, шу соҳада етакчи бўлган компаниялар хизматидан фойдаланади. Масалан, дунёга машҳур Google компанияси Хитой ҳукумати билан Интернет сайтларини ёпиб қўйиш, халқаро тармоқдан фойдаланувчиларнинг шахсий маълумотларини етказиш борасида ҳамкорлик қилади. Бунинг эвазига Хитой ҳукумати АҚШ компаниясига ўз ҳудудида бемалол иш олиб боришига изн берган.

Янги қонунга кўра, Америка компанияларига Интернетда сўз эркинлигини чеклаш амалиётларида бошқа давлатлар билан ҳамкорлик қилиш, шунингдек, маълум шахслар — халқаро тармоқ фойдаланувчилари тўғрисидаги махфий маълумотларни ҳуқуқ-тартибот идораларига беришни ҳам тақиқлайди.

GIFT томонидан тайёрланган қонун лойиҳасига кўра, Интернетда сўз эркинлигини чеклаш борасида фаолиятга аралашган ёки фуқаролар тўғрисидаги шахсий маълумотларни берган жисмоний ёки юридик шахслар 2 миллион долларга қадар жаримага тортилиши мумкин.

Глобал эркинлик тўғрисидаги ҳужжатда Интернет фойдаланувчиларининг халқаро меъёрларда мустаҳкамланган ҳуқуқ ва эркинликларини бузганлик учун 5 йилгача бўлган озодликдан маҳрум этиш жазоси ҳам кўзда тутилган.

Сўнгги пайтларда Американинг Yahoo!, Google, MSN каби он-лайн технологиялар соҳасидаги кўплаб етакчи компаниялари Интернетда сўз эркинлигини чеклаш, цензурага кўмак бериш каби айблар билан халқаро можароларга аралашиб қолди. GIFT томонидан илгари сурилаётан қонун лойиҳаси мазкур каби компанияларни бундан буён ўз фаолиятини мутлақо янги тартибда кўриб чиқишини талаб этади. Акс ҳолда, халқаро тармоқдаги сўз эркинлигига тўсқинлик учун компаниялар жуда катта миқдорда жаримага тортилиши мумкин.

Иқтибос

«Саддам Ҳусайннинг қатл этилиши аллақачон фуқаролар уруши остонасига келиб қолган Ироқдаги ҳарбий-сиёсий вазиятнинг бундан-да ёмонлашуви ва миллий ихтилофларнинг кучайишига олиб келади.

... Афсуски, кўплаб давлатлар, халқаро ташкилотларнинг Ироқ собиқ раҳбарига ўлим жазосини қўлламаслик лозимлиги тўғрисидаги чақириқлари эътиборсиз қолдирилди».

Михаил КАМИНИН,
Россия Ташқи ишлар вазирлиги вакили

ХАЛҚАРО ВОҚЕАЛАР
GLOBUS
INTERNATIONAL LIFE

Ишга солинмаган имкониятлар кўп

Юртимиз ННТлари фаолияти борасида ўтказилган ижтимоий сўровда ана шу хулоса кўпчилик томонидан қайд этилди

МУХБИРИМИЗ

Бугун мамлакатимизда фаолият юритаётган нодавлат нотижорат ташкилотлари сони 5000 дан ошди. Албатта, агар ҳамма нарсани миқдор ҳал қилганда эди, бемалол дўппимизни осмонга отсак ҳам бўлаверарди. Чунки бундай миқдордаги ННТ юртимизга яқин қўшни бўлган давлатларда ҳам мавжуд эмас. Лекин сифат эмас, сон бирламчи саналган даврлар аллақачон тарих мулкига айланган...

Хўш, республикамизнинг турли ҳудудларида турфа соҳалар бўйича иш олиб бораётган нодавлат нотижорат ташкилотларининг фаолиятини қандай баҳолаш мумкин? Яқинда Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти ўтказган ижтимоий сўров натижаларидан ана шу саволга атрофлича жавоб олиш мумкин.

Республикамизда учинчи сектор институтларининг ривожланиш ҳолатини шу соҳада иш олиб бораётган мутахассислардан ҳам яхшироқ биладиган инсонлар бўлмаса керак. Шу боис ҳам, Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти ижтимоий тадқиқотни айнан мамлакатимиз нодавлат нотижорат ташкилотлари вакиллари ўртасида ташкил қилди.

Маълумот ўрнида айтиш мумкинки, сўровда иштирок этган ННТ вакиллари шу йўналишда икки йилдан беш йилгача иш тажрибасига эга бўлган мутахассислар саналади ва уларнинг фаолияти хотин-қизлар ҳуқуқлари ҳимояси, ёшлар ҳуқуқий маданиятини ошириш, таълимни ривожлантириш, имконияти чекланган шахсларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш, хайрия, тендер муносабатлари каби турли йўналишларни қамраб олган.

Ижтимоий сўровда қатнашганларнинг аксарияти мамлакатимизда нодавлат нотижорат ташкилотларининг сон ва сифат жиҳатидан ўсишини ижобий ҳодиса сифатида баҳолаган. Эътироф этилишича, 1990-йиллар бошида республикада саноқли ННТ фаолият юритган бўлса, бугунги келиб улар сони бир неча мингтани ташкил этмоқда.

> ***Сўров қатнашчиларининг салкам учдан бири учинчи сектор вакилларининг ижтимоий-сиёсий фаоллиги, ҳуқуқий билими ва маданияти, бир сўз билан айтганда, профессионал малакаси етарли эмаслигини долзарб муаммо сифатида қайд этган.***

Респондентларнинг деярли барчаси миллий қонунчилигимизда учинчи сектор равнақи учун керакли ҳуқуқий асос яратилган, деган фикрдалар. Бу борада иштирокчилар томонидан 1999 йилда қабул қилинган «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги ҳамда «Нодавлат нотижорат ташкилотлари кафолатлари тўғрисида»ги қонун ҳужжатлари алоҳида қайд этиб ўтилган.

Ижтимоий сўров натижаларига кўра, респондентларнинг кўпчилик қисми (51 фоизи) Адлия вазирлиги идораларини ННТ учун ахборот кўмаги, ташкилий ва ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш борасида асосий манба сифатида эътироф этган.

Шунингдек, респондентларнинг кўпчилик қисми Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси ташкил этилиши ва фаолиятини ижобий ҳодиса деб ҳисоблайди. Иштирокчиларнинг 22 фоизи миллий ассоциация мамлакатимиз ННТларини қўллаб-қувватлаш борасида асосий таянч бўлишига умид билдирган.

Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти сўровида қатнашган мутахассисларнинг ярмидан кўпроғи (51 фоиз) мамлакатимиз нодавлат сектори хусусида ижобий фикр билдирган. Жумладан, сўралганларнинг 34 фоизи ўзлари ишлаётган ННТ ҳақида фикр юритиб, низом талабидан келиб чиқиб қилинаётган ишларни «етарли даражада яхши» деб баҳолаган. Респондентларнинг 38 фоизи эса бу борада фаолиятни «ўрта даражада» деб қайд этган.

Етакчи социолог олимлар аҳоли томонидан фақат ижобий муносабат билдирилган ижтимоий сўровларнинг ишончли эканини шубҳа билдиришади. Чунки энг ривожланган давлатларда ҳам фуқаролар қалбига бирдай йўл топиш, ҳамманинг кўнглини бирдай олиш мумкин бўлмаган ишдир.

Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти ўтказган ижтимоий сўров давомида ҳам мамлакатимиз ННТлари фаолиятига танқидий муносабатни ифодаловчи фикрлар айтилди.

Хусусан, сўралганларнинг 15 фоизи юртимизда иш олиб бораётган ННТлари ўз низомидан келиб чиқувчи вазифаларни ҳал этишда етарли салоҳиятга эга эмас деб ҳисоблайди. Респондентлар фикрича, улар ҳали ўз фаолиятини мониторинг қилишлари, ташкилий тизим механизмини йўлга қўйишлари, шунингдек, грант маблағларини олиш борасида кўп ишлашлари талаб этилади.

Ижтимоий тадқиқот қатнашчиларининг салкам учдан бири учинчи сектор вакилларининг ижтимоий-сиёсий фаоллиги, ҳуқуқий билими ва маданияти, бир сўз билан айтганда, профессионал малакаси етарли эмаслигини долзарб муаммо сифатида қайд этган.

Сўровнинг муҳим хулосаларидан бири — респондентларнинг 19 фоизи республикамизда фаолият олиб бораётган ННТларининг ишга солинмаган имкониятлари ҳали кўп эканини таъкидлаган. Уларнинг қайд этишларича, «ННТлар жамият салоҳиятини тўлақонли рўёбга чиқаришга қодир реал учинчи секторга айланиши керак». Бу эса, табиийки, нодавлат нотижорат ташкилотлари вакилларидан ижтимоий-сиёсий жараёнларда фаол иштирок этиш, ўз профессионал имкониятлари, билим ва малакаларини мунтазам ошириб боришни талаб этади.

Респондентларнинг фикрича, юртимиздаги нодавлат сектор институтларини ривожлантириш учун амалий тадбирлар — ННТ вакиллари учун мунтазам ўқув курслари, семинарлар, тренингларни янада кўпроқ ташкил этиш зарур.

Шу билан бирга сўров жараёнида учинчи сектор ташкилотлари фаолиятини янада кенг тарғиб қилиш учун ЎзННТМА ёки Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти қошида нодавлат нотижорат ташкилотларининг ягона ахборот базасини тузиш таклифи ҳам илгари сурилди. Бу марказ ННТларига ахборот материаллари, ўқув қўлланмалари чоп этиш, веб-саҳифалар очиш, бир сўз билан айтганда, учинчи сектор ташкилотлари ўртасида ўзаро ахборот алмашувини кучайтиришга хизмат қилади.

Бундан ташқари, сўров иштирокчилари томонидан учинчи секторга давлат буюртмаларини жалб этиш орқали ҳокимият идоралари билан ҳамкорликни янада ривожлантириш тавсия этилди.

Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондининг моддий ва техникавий кўмагида тайёрланди. *Лойиҳа: "Фуқаролик жамиятини шакллантириш, аҳоли ҳуқуқий маданиятини юксалтиришда ННТнинг ўрни".*

Эҳтиром

Очиғини айтай, мен қаламга олмоқчи бўлган хушмуомала, хушфеъл инсонни ниҳоятда ҳурмат қилганман ва 70 йил давомида машҳур қаламкаш, атоқли маданият арбоби Ҳамид Ғулом ижодини кузатиб борганман. Биринчи бор унинг шеърлари — “Бизнинг лагерь”, “Қуёш каби чароғон”ларни, “Катерина”, “Қасосим бор” каби балладаларини ўрта мактабдаёқ ўқиб, жозибаси ва мазмунига қойил қолган эдим. Шу-шу Ҳамид Ғуломга меҳрим тушиб қолди. Унинг қаламидан чиққан бадиий асарларни завқ билан ўқиб бордим. Уларни ўқиган сари муаллифга бўлган меҳрим, муҳаббатим ошиб, тобланиб борди. Шу сабабдан ҳам айрим асарларига оғзаки ёки ёзма равишда муносабатларимни мамнуният билан билдириб турганман.

Ҳафиз АБДУСАМАТОВ

Серқирра ижодкор

Тўғри, Ҳамид Ғуломнинг асосий ижодий фаолияти шўро даврига тўғри келади. Шу сабабдан ҳам, у замонга мослашиб қалам тебратишга мажбур бўлган. Лекин санъаткорнинг бу жиҳатларини бўртириб, баракали ижодини камситишга ёки инкор этишга асос йўқ. Баъзан Ҳамид Ғуломнинг ижоди шўро мафкураси билан суғорилган, шунинг учун ундан воз кечишимиз лозим, у мустақиллик мафкурасига зид, деган гапларни эшитиб турамиз. Бундай фикрларга асло қўшилиб бўлмайди. Шу нарсани назарга олишимиз лозимки, сиёсат ва халқ меҳнатини тенглаштириб, бир қолипга солиб, бадиий асарларга баҳо бериб бўлмайди. Сиёсат деб халқ меҳнатини, курашини орзу-умидларини инкор этиш, камситиш йўлига ўтмаслик лозим. Сиёсатга меҳнат ҳақиқатини қурбон қилмаслик керак. Сиёсат бошқа, халқ меҳнати бошқа.

Тарихга назар ташласак, янги пайдо бўлган тузумга қараб, ўзига хос сиёсат ҳам рўёбга чиқаверган. Аммо халқ тузум қандай бўлишидан қатъи назар ҳамиша астойдил меҳнат қилган. Мамлакатдаги ўзгаришларни, ютуқларни ҳам фақат сиёсатга боғлайвермасдан, улар халқ оммасининг қаҳрамонона меҳнати туфайли юз берганлигини таъкидлашимизни давр талаб қилади.

Буларни айтишдан мақсад, Ҳамид Ғулом ҳам мумкин қадар, ҳаёт ҳақиқатидан келиб чиқиб, асосий урғуни фуқароларнинг меҳнатини, курашини ёритишга қаратган. Бу ҳақиқатни назарга олмасак, Ҳамид Ғулом ижодини таҳлил қилишда адашиб кетишимиз мумкин.

Ҳамид Ғулом ижодининг туб моҳиятига назар солсак, унда соғлом ғоялар, олижаноб ниятлар, мустақиллик мафкурасига мос ва хос бўлган қарашлар, бадиий баркамоллик жиҳатлари бўртиб туради. Унинг бирорта асари йўқки, меҳнат кишиси улуғланмаган бўлсин, меҳнатнинг Ватанни юксалтиришда, халқ фаровонлигини таъминлашдаги роли кўрсатилмаган бўлсин. Масалан, у “Сенга интиламан”, “Бинафша атри” романларида Мирзачўлни ўзлаштиришда жонбозлик кўрсатган замондошларимизнинг ҳаёти ва курашини мадҳ этади. Ёки “Тошкентликлар” романини олайлик. Унда Иккинчи жаҳон уруши йилларида фидокорона ишлаган аёллар ва кексаларнинг, эвакуация қилинган завод-фабрикаларни тезда қайта ишга туширишда кунни тунга улаб қилган қаҳрамонона меҳнатлари завқ-шавқ билан ҳикоя қилинади. Бу асарда меҳнат билан фронтдаги мардлик эгизак сифатида ифода этилган.

Ҳамид Ғулом ижоди ўзбек миллатининг маълум даражада бадиий солномаси сифатида кўз олдимизда гавдаланади. “Машъал” романида XX асрнинг бошларида ўзбек халқининг ҳаётида содир бўлган муҳим масала — маданий кўтарилиш жараёни ёрқин, бадиий шаклда ифодаланган. Шу каби “Мангулик” ҳам маънавий-маърифий ишларнинг республикада жадаллашишини акс эттиради. Буларга унинг поэтик асарларини, қатор очерклари ва комедияларини қўшсак, ишончимиз янада ортади. Характерли томони шундаки, у адабиётнинг барча тур ва жанрларида муваффақиятли қалам тебратди. У шоир сифатида ҳам, ношир, драматург, очеркнавис, таржимон сифатида ҳам баракали ижод қилган.

Энг қийин жанрда ҳам у ўзига хос услуб яратди, унинг сир-асрорларини чуқур ўрганиб, драматургияни, айниқса, комедияни тараққий эттирди. Ҳамид Ғулом ўз комедияларига мусиқа басталашда йирик бастакорларимиз — Тўхтасин Жалилов, Юнус Ражабий, Манас Левиев, Сулаймон Юдаковларни жалб қила олди. Демак, комедияларининг бадиий савияси уларни қониқтирган. Санъаткорнинг кўпгина комедияларини томошабинлар илиқ кутиб олишди, шу сабабдан ҳам улар узоқ вақт саҳнадан тушмади.

“Қуралай кўз, қуралай,
Туйнугингдан мўралай,
Сан ялло айтганингда
Оҳангига йўрғалай”.

“Тошболта ошиқ” комедиясидаги бу ария томошабинлар ўртасида кенг тарқалиб ёд бўлиб кетган. Яна шуни тан олиб айтиш керакки, ҳеч ким мусиқали театрлар учун Ҳамид Ғуломдек кўп комедияларни тақдим этмаган, томошабинларга қувончли кулгуни улашмаган.

Адибнинг яна жиддий ижодий саҳифалари ҳам борки, улар ҳақида тўхталмасак, ижодий қиёфаси кўз олдимизда тўла намоён бўлмай қолади. Гап санъаткорнинг либреттист ва киносценаристлиги устида кетмоқда. Алишер Навоий операсининг асоси — либреттоси ҳам талантли шоиримиз қаламига мансуб.

Кўриниб турибдики, Ҳамид Ғулом серқирра ижодкор. У қайси жанрга қўл урмасин, уни қойил қилиб уддалайди. Булардан ташқари унинг ташкилотчилик қобилиятини айтмайсизми! Қайси лавозимда ишламасин, ўша жойга янгилик олиб киришга, уни кўтаришга интилади ва бунга эришади ҳам. “Шарқ юлдузи” журналининг бош муҳаррири, Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётининг директори, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг котиби каби лавозимларни ўрнига қўйиб бажарди. Маданиятимиз ривожига, қаламкашларнинг асарларини чоп эттиришга катта ҳисса қўшди.

Ҳамид Ғуломнинг бу фазилатлари атоқли рус адиби Константин Симоновни эслатади. Ўзбек санъаткорининг рус қаламкаши билан самимий ҳамкорлиги, дўстлик ришталари ўзининг ажойиб меваларини берган. Ҳамкорликда Мирзачўл ҳақида фильм сценарийсини ёзишлари, бир-бирларининг асарларини ўз она тилларига таржима қилишлари ҳам дўстликнинг самараси бўлган.

Бир ажойиб ҳодисанинг шоҳиди бўлганман. Ҳамид Ғуломнинг ҳузурига Константин Симонов келганида, у Абдулла Қаҳҳорнинг “Синчалак” повестини мақтаб-мақтаб, улуғ рус адибига таржима қилдиришга сазовор бўлади. Бу унинг катта савобли иши эди.

Ҳамид Ғулом ижодида яна бир фазилат борки, у ҳам бўлса, чин, ҳаққоний, самимий дўстликни куйлаш. Адиб тор миллий қобиққа ўралиб қолмасдан, кенг кўламда қалам тебратди. Унинг нигоҳи Африка, Осиё қитъаларигача, қатор мамлакатларга тушади. Ҳамид Ғулом жуда кўп мамлакатларни кезди, ўзининг зийрак кўзи билан у ердаги ҳаётни кузатди. Унинг “Қитъалар уйғоқ” балладаси, “Куба ҳақида ҳикоялар”, “Япония ҳақида ҳикоялар”, “Жазоирда тонг”, “Европага саёҳат” каби қатор достонлари ва очерклари билан адабиётимизда халқаро мавзуни бойитди.

Серқирра ва серҳосил, серфарзанд ва сердавлат ижодкор Ҳамид Ғулом икки бор давлат мукофоти билан, “Эл-юрт ҳурмати” ордени билан тақдирланиши, “Ўзбекистон халқ ёзувчиси”, “Хизмат кўрсатган санъат арбоби” унвонларининг берилиши, унинг юксак ижодий хизматларини муносиб баҳоланишидир.

Қиёфа

Бисмарк: Сиёсат ва Матбуот

Дилфуза ҚЎЛДОШЕВА тайёрлади

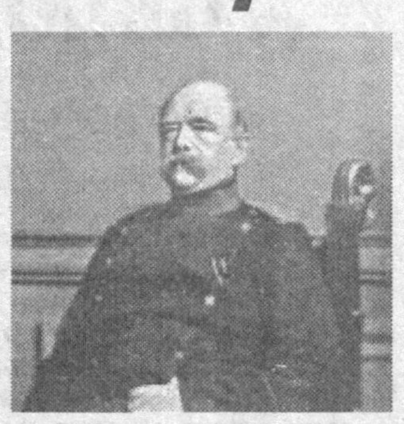

“Буюк масалалар нутқ ирод қилиш ва парламент резолюциялари билан эмас, балки қилич ва қон билан ҳал қилинади”. Ушбу сўзларни Германия буюк канцлери Отто фон Бисмарк томонидан 1848 йили айтилган эди. Лекин у ўз фикрини 1864 йилга келиб ўзгартиради: “Ҳукумат учун баъзи масалаларни ҳал этишнинг энг сўнгги чораси найзадир”. Бисмарк матбуотни ёқтирмаган, ҳатто писанд қилмаган бўлса-да, у ўзининг сиёсий ҳамда дипломатик фаолиятида матбуотдан унумли фойдаланган.

> Газета — босмахона бўёғи билан булғанган қоғоз.

300 йиллик тарих давомида Бисмаркнинг ота аждодлари Францияга қарши бўлган урушларда қатнашиб келишган. Унинг отаси Наполеон билан бўлган урушларда ҳам иштирок этган. Лекин профессорлар оиласидан бўлган онаси ҳарбийга турмушга чиққанидан кўп бора афсус чекарди. Балки шунинг учун ҳам Бисмарк дипломатик лавозимда ишлаган, ажнабийча фамилия эгаларини, айниқса, французча фамилияли кишиларни ва француз тилини жуда ёмон кўргандир. У алам билан “Француз тилини оберкельнер лавозимида ишлайдиганчалик билсанг ҳам, у сенга дипломатик хизмат давомида кўп нарсаларни беради”, дея ёзган эди.

Француз элчиси Бенедикт уларга Бельгияни бериш таклифини келтирганида, Бисмарк ёзма мурожаат қилишни сўрайди ва муроди ҳосил бўлган канцлер таклифни қабул қилмаслигини айтади. “Ўзимда йўқ нарсани қандай қилиб бировга беришим мумкин?” дейди у.

Мазкур ҳужжат Пруссия вазирлигининг сейфида сақланар эди. Вақти келиб, 1970 йили Франция Пруссияга уруш эълон қилганида, Бисмарк ҳужжатни шу воқеага оид суратлар билан бирга Европанинг юқори идораларига топширади ва бир вақтнинг ўзида инглизларнинг “Таймс” газетасида чоп эттириб юборади. Бунинг натижасида эса у ижтимоий фикрни Францияга қарши қилиб қўяди.

Бисмарк матбуотни сотилувчан, бўйсунувчан, мутлақо принципсиз ва ёлғончи деб ҳисоблаган бўлса-да, у матбуотнинг жамиятни бошқаришдаги ролини яхшигина фаҳмлаган. Шунинг учун ҳам “буюк канцлер” ўз мақсадлари йўлида газеталардан жуда оқилона фойдаланган.

Уни ҳеч ким ёшлигида, яъни Ландтаг депутати бўлиб юрган вақтлари тахаллус билан мақолалар ёзиб турган деб ўйламайди. Бисмарк асосан заҳарханда фельетонлар ёзиб, ўз қаламининг тиғини душманларига қаратарди. Кейинчалик ҳам кўпгина муҳим сиёсий мақолалар унинг диктовкаси остида ёзилган. Бундай мақолаларга ўзгартириш киритиш қатъиян тақиқланарди. Чунки уларга давлат ҳужжати сифатида қаралиши кераклиги шахсан “буюк канцлер” томонидан буюрилганди.

Истеъфода бўлган чоғларида ҳам Отто фон Бисмарк ўзини газета ўқиб туришдан маҳрум қилмади.

Ҳафта ҳикмати

Агар фикр билан пул топилса, фикр озод бўлолмайди.

Бертран РАССЕЛ

Ҳазил

«Айнан зотилжамдан ўласиз»

(турк халқ латифалари)

Турк тилидан **Фаррух ЖАББОРОВ** таржимаси

Опера театрида

Тамалнинг онаси истамбуллик, отаси қорадентизлик эди. Истамбулга борганда, тоғаси Тамални семфония оркестри жўрлигидаги операга олиб борди. Тамал тоғасидан сўради:

— Нега анави одам қўлидаги чўп билан хотинини қўрқитяпти?

— Қўрқитгани йўқ, жиян. У оркесторнинг «шеф»и бўлади.

Тамал бироз ўйланиб турди-да, яна сўради:

— Агар у қўрқитмаётган бўлса, хотини нега бунчалик бақиряпти?

Энг яқин лифт

Тамал бир бинонинг қоровули эди. Тўсатдан лифт бўзилиб қолди. Тамал эшикка эълон осиб қўйди: «Энг яқин лифт нариги бинода».

Тасалли

Доктор Тамалнинг қабулига келган бемор олдинги шифокордан нолиган бўлди:

— Зотилжам деб ташхис қўйиб даволайди. Бемор эса тифдан ўлади...

Тамал бамайлихотир деди:

— Хавотир олманг, мен зотилжамдан даволасам, айнан зотилжамдан ўласиз...

Доно Тамал

Тамал Эдирнадан Истамбулга поездга келди. Поезддан тушгач, юришга ҳоли қолмай, мазаси қочди. Сўраганларга:

— Поездда тескари ўтириб келдим, — деди.

— Қаршингдаги одамдан жой алмаштиришни илтимос қилмадингми?

— Бу фикр хаёлимга келди. Лекин қаршимда ҳеч ким йўқ эди-да!

Сандоннинг сабаби

Тамал Идрис билан Саҳрои Кабирда учрашиб қолди. Тамал катта темир қафасни елкалаб олган, Идрис эса битта сандонни қучоқлаб юрибди.

Идрис:

— Бу қафасни иссиқда нега кўтариб юрибсан?

— Ваҳший ҳайвонлардан асраниш учун.

— Тушунмадим.

— Нимасига тушунмайсан? Олдимдан шер чиқиб қолса, қафаснинг ичига кириб оламан-да, эшигини қулфлайман. Сенинг ўзинг нега сандон кўтариб юрибсан?

— Худди ўша сабабдан.

— Яъни?

— Шерлардан асраниш учун.

— Қандай қилиб?

— Ниҳоятда осон. Олдимдан шер чиқиб колса, сандонни ташлаб қочаман.

— Тушунмадим. Сандонни ташлаб қочсанг, нега уни кўтариб юрибсан?

— Вой, аҳмоғей! Шунгаям тушунмадингми? Сандонни ташлаганимдан кейин тезроқ чопаман-да!..

Мутолаа

Ижтимоий воқеликни мажоз воситасида ифодаловчи масал жанри адабиёт майдонида алоҳида қимматга эга. Қадим даврлардаёқ дунёга машҳур Эзоп томонидан юксак ижодий чўққига олиб чиқилган бу жанрнинг бугун ҳам аҳамияти ортса ортганки, камаймаган.

Замонавий адабиётимизда Эзоп анъанасини муносиб давом эттираётган ижодкорлар саноқли. Бу жиҳатдан масал жанрида ёзилган сара асарлар камайиб кетгани тўғрисида айтилаётган фикрлар ҳам ўринли. Таникли публицист ва ёзувчи Мухтор Худойқуловнинг яқиндагина дунё юзини кўрган “Кўз бўлмаса пешона” деб номланган масаллар тўплами айни шу маънавий эҳтиёж замирида яратилган дейиш мумкин.

Чўпчак эмас, ҳақиқат

С. КАМОЛ

Масалчи ёзувчи сифатида ҳам танилган Мухтор Худойқулов тўпламга киритилган насрий масалларида сизу бизнинг кундалик ҳаётимизни мажоз ва ижодий тафаккур воситасида тасвирлайди. Ижодкорнинг қалб қўри ва кўз нури ифодаси бўлган кичик насрий масаллар орасида сунъий, зўрма-зўраки ёзилганлари йўқ. Тўпламга киритилган кичик асарларнинг барчаси ҳаётийлиги ва самимийлиги билан ўқувчи эътиборини тортади. Ўз навбатида чуқур фалсафий хулосалар китобхонни ўйлашга, фикрлашга ундайди.

Асар муаллифининг ижодий муваффақияти шундаки, у атрофимиздаги кунда-кунора бўладиган, бироқ биз кўп-да эътибор бермайдиган воқеалар, ҳолатлардан чуқур ҳаётий мантиқ ва хулосалар топа олган ҳамда ана шу хулосаларни кичик масаллар замирига моҳирлик билан сингдирган.

Тўпламга киритилган ҳар бир масални ўқиган китобхон йўқотган бир нарсасини топгандай бўлади, муаллифнинг ижодий тафаккури маҳсули бўлган кашфиётларни мароқ билан мутолаа қилади.

Ёзувчи Мухтор Худойқулов ҳажман кичик насрий масалларга йирик роман ва қиссаларга мавзу бўлгулик ҳаётий ҳақиқатларни маҳорат билан сиғдира олган. “Эзоп тили”да битилган мўъжаз асарларда одамни ҳазрати инсон рутбасига кўтарган фазилатлар улуғланади, Одам ато авлодини ҳақирликка етакловчи иллатлар фош этилади.

Тўпламга Эзопнинг “Масал бу уйдирма гап ҳам эмас, чўпчак ҳам эмас, балки ҳақиқатдир” деган машҳур сўзлари эпиграф қилинган. Айни шу сўзларни бемалол ёзувчи Мухтор Худойқулов масалларига ҳам татбиқ этиш мумкин. Минг марта гапиргандан бир марта ўқиган афзал. Азиз ўқувчи, “Кўз бўлмаса пешона” тўпламини бир бор ўқинг. Ишонамизки, сиз ҳам хулосаларимизга қўшиласиз.

Замонлар алмашуви

Тош асри — Бронза асри — Темир асри — Ўрта асрлар — Саноат асри — Ахборот асри

Туйғу

Сиз...

Асрор АЛЛАЁРОВ

Сиз ҳижрондан қолган ёдгорлик,
Юрагимнинг ишонган тоғи.
Сиз кўнглимга келган бедорлик,
Кўзларимнинг суйган ардоғи.

Сиз севгимнинг беланчагида,
Ҳисларимни аллалаган қиз.
Гоҳ осмоннинг бир бурчагида,
Дардларимни тинглаган юлдуз.

Сиз баҳорда уйғонган япроқ,
Ҳу-ув тоғларнинг бошидаги қор.
Сиз қалбимга келган илк титроқ,
Севгисини қизғонган бир ёр.

Сиз орзунинг куйларидаги,
Маҳзун-маҳзун янграган қўшиқ.
Мен армоннинг ўйларидаги,
Севгисига етмаган ошиқ.

Сиз кўнглимда уйғотган ишонч,
Гоҳ дардимга қўшилган қайғу.
Сиз бағримга сиғмаган қувонч,
Армонларга айланган орзу.

Мусаҳҳиҳ янглишганда

Омонулла АБДУСАЛОМОВ

Юрак илгаклари *(тилаклари)*.

Эр талаб *(эрталаб)* кампирлар чойхонага бормоқчи.

Энди навбат бошларга *(ёшларга)*.

Кирни *(бирни)* кўриб фикр қил.

Эрни *(ерни)* боқсанг — белни *(элни)* боқади.

Очиқ тешиклар *(эшиклар)* куни.

Газетхон кўз *(сўз)* сўрайди.

Шипионимизни *(шийпонимизни)* қайтариб беринг.

Чим *(сим)* ўғриларининг сири очилди.

Унинг ойлиги тийинми *(тайинми)*?

Ҳали айёр *(тайёр)* эмасман.

Нега мени қашлаб *(ташлаб)* кетдинг?

Вақт – энг олис *(холис)* ҳакам.

Телефоним тишламаяпти *(ишламаяпти)*.

Наврўз қўй *(тўй)*ларга уланиб кетди.

Қош *(ёш)*лар билан учрашув.

Гапни гапир туққанга *(уққанга)*.

Унинг лозимини *(лавозимини)* кўтариш керак.

Мактаб кутубхонаси тойиб *(бойиб)* кетмоқда.

Таътилда дам соласизми *(оласизми)*, домла?

Юракни тилиш *(билиш)* фаолияти.

Коррупция – жамиятни семиртирувчи *(емирувчи)* иллат.

Бош ёмон *(омон)* бўлса, дўппи топилади.

Тузоққа *(узоққа)* сакраш мусобақаси.

ÖZINGNI ANGLA! HURRIYAT
Муассис: Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси
Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 034-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими — А-2.
Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Исмат ХУДОЁРОВ
Таҳрир ҳайъати: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Наим КАРИМОВ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Ҳаким САТТОРИЙ (масъул котиб), Раҳмон ҚЎЧҚОР, Шерзод ҒУЛОМОВ
Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй.
Тел-факс: 142-49-91. Тел: 135-39-01, 142-52-72
Индекс: Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233
Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Навбатчи: Фаррух ЖАББОРОВ
Топшириш вақти — 20.00 Топширилди — 19.00
® — тижорат белгиси.
Буюртма — Г-51 Т: 4160 2 3 4 5